

FACTSHEET

Toezicht in het sociaal domein

Integraal informatieoverzicht toezicht en horizontale verantwoording Jeugdwet, Wmo 2015, Participatiewet, Wet kinderopvang en kwaliteitseisen peuterspeelzalen

1 Inleiding en achtergrond

Deze factsheet biedt u een algemeen overzicht van het toezicht op de Jeugdwet, Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 (Wmo 2015), Participatiewet en Wet kinderopvang en kwaliteit peuterspeelzalen. In deze vier wetten en de bijbehorende lagere regelgeving staan de eisen over het toezicht op de uitvoering van de wetten. Deze factsheet informeert u over de achtergrond, het interbestuurlijk toezicht en de vormgeving van toezicht en handhaving¹.

Bij de invoering van de Jeugdwet en de Wmo 2015 verschenen ook de *"Factsheet Afsprakenkader afstemming gemeenten en rijksinspecties over de uitvoering van het landelijk toezicht in het jeugddomein"*² en de *"Handreiking toezicht Wmo"*³. De eerste publicatie beschrijft gedetailleerd de afspraken met de betrokken partijen over het toezicht op de uitvoering van de Jeugdwet. De tweede publicatie biedt achtergronden over het toezicht en geeft handvatten voor de vraag hoe gemeenten het toezicht in het kader van de Wmo 2015 kunnen inrichten. Daarna verscheen de *"Handreiking Handvatten voor gemeenten Communicatie en afstemming bij een calamiteit"*⁴, waarin de werkwijze voor gemeenten in het geval van calamiteiten is toegelicht. Op de themapagina Kwaliteit en toezicht van de VNG zijn deze producten te vinden.

Verder bestaat de gemeentelijke monitor sociaal domein, die gemeenten inzicht geeft in gebruik van hulpverle-

¹ De inrichting van het toezicht op het sociaal domein is momenteel sterk in beweging. Naast de vier genoemde wetten is er nog een aantal wetten dat geen onderdeel uitmaakt van dit factsheet.

² Factsheet Afsprakenkader afstemming gemeenten en rijksinspecties over de uitvoering van het landelijk toezicht in het jeugddomein; http://vng.nl/files/vng/201405_afsprakenkader_rijksinspecties_gemeenten.pdf

³ Handreiking toezicht Wmo; http://www.invoeringwmo.nl/sites/default/files/20141218%20Handreiking-toezicht-Wmo_314010-10_web.pdf

⁴ Handreiking Handvatten voor gemeenten Communicatie en afstemming bij een calamiteit; <https://vng.nl/onderwerpen/index/jeugd/jeugdhulp/publicaties/handreiking-communicatie-bij-calamiteiten>

ning en ondersteuning, early warning thema's, cliëntervaringsonderzoek en toegankelijkheid van voorzieningen in het lokale domein (www.waarstaatjegemeente.nl). Deze monitor wordt twee keer per jaar (op basis van landelijke cijfers) geactualiseerd en is een goede bron bij het verzamelen van relevante informatie voor het toezicht.

Vormen van toezicht

Er zijn verschillende vormen van toezicht mogelijk. In het sociaal domein gaat het hierbij onder andere om nalevingstoezicht, kwaliteitstoezicht, systeemtoezicht en interbestuurlijk toezicht. In verband met de inkoop van de dienstverlening kan ook het markt- of financieel toezicht een rol spelen. Deze vormen van toezicht laten we in deze factsheet buiten beschouwing, omdat de focus hier op beleidstoezicht (door de raad) en uitvoeringstoezicht (kwaliteits- en nalevingstoezicht door inspecties) ligt. In verband met de afstemming rondom een object van toezicht of de publicatie van een toezichtrapport is het verschil tussen geprogrammeerd en niet-geprogrammeerd toezicht van belang voor gemeenten en toezichthouders. De uitkomsten van het toezichtrapport kunnen immers gevolgen hebben voor het jeugdhulpaanbod van een gemeente.

Horizontale verantwoording

De gemeenteraad controleert het college op de uitvoering van de medebewindstaken (horizontale verantwoording) en krijgt daarbij hulp van bijvoorbeeld de lokale rekenkamer, een burgerpanel of de lokale ombudsman. Colleges moeten zich voor de horizontale verantwoording over het gevoerde beleid en de resultaten in de uitvoering verantwoorden naar de gemeenteraden.

Eerstelijns toezicht (toezicht op uitvoering)

De rijksinspecties (Inspectie Jeugdzorg (IJZ), Inspectie Gezondheidszorg (IGZ), Inspectie Veiligheid en Justitie (IVenJ)) zijn verantwoordelijk voor de uitvoering van het eerstelijns toezicht in het kader van de Jeugdwet⁵. Voor de Wmo 2015, Participatiewet en Wet Kinderopvang en kwaliteit peuterspeelzalen zijn gemeenten voor het eerstelijns toezicht verantwoordelijk.

Tweedelijns toezicht (interbestuurlijk toezicht)

Voor het tweedelijns toezicht geldt het systeem van interbestuurlijk toezicht. De toezichthouder, Gedeputeerde Staten of (vak)minister kan optreden als gemeenten hun wettelijke taken verwaarlozen. De rijksinspecties kunnen informatie bij de minister aandragen op grond waarvan deze het interbestuurlijk toezicht uitoefent. Alleen als de uitvoering bij gemeenten ligt, is de gemeentelijke uitvoeringsorganisatie object van toezicht. Het uitgangspunt is dat de toezichthouder sober en terughoudend toezicht uitoefent en de interventieladder afloopt voordat hij ingrijpt. Er wordt pas ingegrepen als de horizontale verantwoording faalt. Hoe meer beleidsvrijheid er is, hoe terughoudender het toezicht zal zijn.

Vormen van handhaving

Als een toezichthouder tot de conclusie komt dat de uitvoering of de geleverde kwaliteit en veiligheid onvoldoende is kan hij tot handhaving overgaan. Er zijn verschillende vormen van handhaving denkbaar. Deze gaan van licht naar zwaar. Het kan hierbij gaan om een straf, een dwangsom of zelfs om sluiting van een organisatie. Omdat handhaving binnen het sociaal domein grote sociale gevolgen kan hebben is de afstemming over mogelijke handhaving van groot belang.

5 Informatie over het toezicht op de instellingen binnen de jeugdsector vindt u op de website www.inspectieloketjeugd.nl.

Toezicht Sociaal Domein

Integraal overzicht toezicht Jeugdwet, Wmo 2015, Participatiewet, Wet kinderopvang en kwaliteitseisen peuterspeelzalen

Horizontaal verantwoording

De gemeenteraad controleert het college op de uitvoering van de medebewindstaken (horizontale verantwoording) en krijgt daarbij hulp van de lokale rekenkamer, burgerpanel of lokale ombudsman. Het college moet zich voor de horizontale verantwoording over het gevoerde beleid en de resultaten in de uitvoering verantwoorden naar de gemeenteraad.

Eerstelijns toezicht

De Rijksinspecties (Inspectie Jeugdzorg (IJZ), Inspectie Gezondheidszorg (IGZ) en Inspectie Veiligheid en Justitie (IVenJ)) zijn verantwoordelijk voor de uitvoering van het eerstelijns toezicht in het kader van de Jeugdwet. Voor de Wmo 2015, Participatiewet, Wet Kinderopvang en kwaliteit peuterspeelzalen zijn gemeenten zelf verantwoordelijk voor een juiste uitvoering van de wettelijke verplichtingen en het toezicht daarop.

De Rijksinspecties (IJZ, IGZ, IVenJ) houden toezicht op de aanbieders van jeugdhulp door middel van geprogrammeerd toezicht, risico gebaseerd toezicht en niet-geprogrammeerd toezicht.

De aangewezen ambtenaren van de gemeente zijn voor het toezicht op de naleving van de wet verantwoordelijk en richten de toezichtactiviteiten zelf in. In een aantal gemeenten is de GGD hierbij betrokken.

De GGD is als toezichthouder aangewezen. Tot de toezichtstaken behoren de beoordeling van een nieuwe toetredster, de uitvoering van kwaliteitsonderzoeken en de handhaving van de kwaliteit van de kinderopvang en peuterspeelzalen.

De aangewezen ambtenaren van de gemeente zijn verantwoordelijk voor de uitvoering van de wet, het toezicht op de naleving ervan en de handhaving.

Jeugdwet

Wmo 2015

Wet Kinderopvang en kwaliteit peuterspeelzalen

Participatiewet

De Rijksinspecties Jeugd (IJZ, IGZ en IVenJ) stellen jaarwerkplannen op waarin zij hun geplande toezichtactiviteiten beschrijven. Hierover vindt regulier overleg met de gemeenten plaats.

De IGZ rapporteert over de uitvoering van het gemeentelijke toezicht in het kader van de Wmo 2015 en het effect daarvan op de maatschappelijke ondersteuning.

De onderwijsinspectie controleert de naleving van de wettelijke taken door de gemeenten en geeft een status (A, B of C) om aan te geven in hoeverre aan de wettelijke uitgangspunten wordt voldaan.

De ISZW onderzoekt de werking van het stelsel van sociale zekerheid en de Minister van SZW kan ingrijpen als de gemeenten contra legem opereren.

Tweedelijns toezicht/interbestuurlijk toezicht

De toezichthouder, Gedeputeerde Staten of (vak)minister kunnen ingrijpen als gemeenten hun wettelijke taken verwaarlozen.

2 Toezicht Jeugdwet

Wettelijke achtergrond

De artikelen 4.1.8, 9.1 en 9.2 zijn de meest relevante artikelen uit de Jeugdwet bij de inrichting en uitvoering van toezicht en handhaving (zie bijlage 1 voor de betreffende wetstekst)⁶.

Horizontale verantwoording

Het college moet zich voor de horizontale verantwoording over het gevoerde beleid en de resultaten in de uitvoering verantwoorden naar de gemeenteraad. De gemeenteraad krijgt bij zijn controlerende taak hulp van de lokale rekenkamer en van bijvoorbeeld een burgerpanel of de lokale ombudsman.

⁶ In aanvulling op de bepalingen over toezicht in de Jeugdwet, de Wmo 2015, de Participatiewet en de Wet kinderopvang en kwaliteit peuterspeelzalen zijn in de artikelen 5.15, 5.20, 5.21, 5.25, 5.31d, 5.32, 5.32a en 5.46 uit de Algemene wet bestuursrecht de algemene bestuursrechtelijke regels opgenomen (zie bijlage 5 voor de betreffende wetstekst).

Toezicht door de rijksinspecties

Het toezicht op de aanbieders van jeugdhulp wordt uitgevoerd door de IJZ, de IGZ en de IvenJ. Deze inspecties toetsen gezamenlijk of de aanbieders de vereiste kwaliteit leveren en of zij voldoen aan de wettelijke eisen. Deze drie inspecties werken daarnaast samen met de Inspectie voor het Onderwijs (IvO) en de Inspectie Sociale Zaken en Werkgelegenheid (ISZW) in het Samenwerkend Toezicht Jeugd / Toezicht Sociaal Domein (STJ/TSD), dat toezicht in algemene zin op de Jeugdwet uitoefent. De inspecties stellen ieder jaar een jaarwerkplan op waarin zij hun geplande toezichtactiviteiten (geprogrammeerd toezicht) beschrijven. Over de conceptversie van dit jaarwerkplan vindt overleg met de gemeenten plaats. Hiernaast zijn de inspecties verantwoordelijk voor niet-geprogrammeerd toezicht, waarbij het vooral gaat om het toezicht naar aanleiding van calamiteiten of geweld. Op het moment dat de inspectie handhavend wil optreden jegens een jeugdhulpaanbieder, stemt zij dit zo goed mogelijk met de betreffende gemeenten af, zodat deze op de hoogte zijn in verband met mogelijke gevolgen voor het jeugdhulpaanbod. Als een gemeente een opdracht aan een nieuw toetredende aanbieder (een instelling die niet eerder als zodanig actief is geweest onder verantwoordelijkheid van een gemeente) of instelling wil verlenen, meldt de gemeente de aanbieder bij de inspectie via het inspectieloket (www.inspectieloket.nl). De inspectie kan dan een risicoanalyse maken en deelt haar bevindingen aan de gemeente mee.

Over de uitvoering van het toezicht en de handhaving in het kader van de Jeugdwet zijn gedetailleerde afspraken gemaakt tussen IJZ, IGZ, IvenJ, VNG/gemeenten en Rijk. Deze zijn vastgelegd in het Afsprakenkader afstemming gemeenten en rijksinspecties over de uitvoering van het landelijk toezicht in het jeugddomein⁷.

3 Toezicht Wmo 2015

Wettelijke achtergrond

De artikelen 3.1, 3.2, 3.3, 3.4, 3.5, 5.1.2, 5.2.4, 6.1 en 6.2 zijn de meest relevante artikelen uit de Wmo 2015 bij de inrichting en uitvoering van toezicht en handhaving (zie bijlage 2 voor de betreffende wetstekst).

Horizontale verantwoording

Het college moet zich voor de horizontale verantwoording over het gevoerde beleid en de resultaten in de uitvoering verantwoorden naar de gemeenteraad. De gemeenteraad krijgt bij zijn controlerende taak hulp van de lokale rekenkamer en van bijvoorbeeld een burgerpanel of de lokale ombudsman.

Toezicht door de gemeentelijk toezichthouder

De Wmo 2015 bepaalt dat het college van Burgemeester en Wethouders personen aanwijst die voor het toezicht op de naleving van de wet verantwoordelijk zijn. De inrichting van het toezicht op de uitvoering in het kader van de Wmo 2015 is in beginsel vrijgelaten. Na de aanwijzing is deze persoon toezichthouder in de zin van de Algemene wet bestuursrecht (zie de relevante artikelen in bijlage 5). Tot zijn bevoegdheden hoort het inwinnen van inlichtingen en het inzien van zakelijke gegevens en cliëntdossiers van betreffende zorgaanbieders. In een aantal gemeenten is aan de GGD gevraagd om het toezicht uit te voeren. Als de gemeentelijke toezichthouder een toezichtrapport over de kwaliteit van de uitvoering uitbrengt is het vervolgens aan het college om hieraan passende maatregelen te verbinden. Hiertoe behoren bijvoorbeeld een (waarschuwing)sbrief, een gesprek met de aanbieder, het opleggen van een last onder dwangsom of maatregelen in het kader van het contractbeheer.

In het verleden (tot de inwerkingtreding van de nieuwe wetgeving) hield de IGZ toezicht op de uitvoering van onderdelen de Wmo, zorg die voorheen vanuit de AWBZ werd gefinancierd. Vanaf 2015 rapporteert de IGZ over de uitvoering van het gemeentelijke toezicht in het kader van de Wmo 2015 en het effect daarvan op de maatschappelijke ondersteuning. Zij kan bovendien de gemeentelijke toezichthouders over het toezicht en de handhaving in het kader van de Wmo 2015 adviseren.

Over de uitvoering van het toezicht en de handhaving in het kader van de Wmo 2015 zijn geen gedetailleerde

⁷ Factsheet Afsprakenkader afstemming gemeenten en rijksinspecties over de uitvoering van het landelijk toezicht in het jeugddomein; http://vng.nl/files/vng/201405_afsprakenkader_rijksinspecties_gemeenten.pdf

afspraken gemaakt. Meer informatie over de inrichting van het toezicht op de uitvoering binnen het kader van de Wmo 2015 vindt u in de eerder genoemde "Handreiking toezicht Wmo".⁸

4 Toezicht Participatiewet

Wettelijke achtergrond

De artikelen 76 en 76a zijn de meest relevante artikelen uit de Participatiewet bij de inrichting en uitvoering van toezicht en handhaving (zie bijlage 3 voor de betreffende wetstekst).

Horizontale verantwoording

Het college moet zich voor de horizontale verantwoording over het gevoerde beleid en de resultaten in de uitvoering verantwoorden naar de gemeenteraad. De gemeenteraad krijgt bij zijn controlerende taak hulp van de lokale rekenkamer en van bijvoorbeeld een burgerpanel of de lokale ombudsman.

Toezicht door de gemeentelijk toezichthouder

De gemeenten zijn verantwoordelijk voor het toezicht op de uitvoering van de wet- en regelgeving. De ISZW onderzoekt de werking van het stelsel van sociale zekerheid en de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid kan ingrijpen als de gemeenten contra legem opereren.

De inrichting van het toezicht op de uitvoering in het kader van de Participatiewet is in beginsel vrijgelaten. Met de decentralisatie van de taken op het terrein van werk en inkomen zijn gemeenten integraal verantwoordelijk voor de uitvoering van de wet, het toezicht op de naleving ervan en de handhaving als de naleving tekort schiet. In de praktijk hebben aangewezen medewerkers van de gemeenten als taak zowel controle als toezicht op de rechtmatigheid van het verstekken van een uitkering. Naast de in de Participatiewet genoemde bevoegdheden zijn zij toezichthouder in de zin van de Algemene wet bestuursrecht (zie de relevante artikelen in bijlage 5). In de praktijk van het toezicht gaat het bijvoorbeeld om huisbezoek en met name om (steeds verder aangescherpte) verplichtingen van de uitkeringsgerechtigden.

De ISZW onderzoekt de werking van het stelsel van sociale zekerheid en signaleert ontwikkelingen en risico's op de beleidsterreinen van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid.

Over de uitvoering van het toezicht en de handhaving in het kader van de Participatiewet zijn geen gedetailleerde afspraken tussen gemeenten en Rijk gemaakt.

5 Toezicht Wet kinderopvang en kwaliteit peuterspeelzalen

Wettelijke achtergrond

De artikelen 1.61, 1.68, 2.19 en 2.25 zijn de meest relevante artikelen uit de Wet kinderopvang en kwaliteit peuterspeelzalen bij de inrichting en uitvoering van toezicht en handhaving (zie bijlage 4 voor de betreffende wetstekst).

Horizontale verantwoording

Het college moet zich voor de horizontale verantwoording over het gevoerde beleid en de resultaten in de uitvoering verantwoorden naar de gemeenteraad. De gemeenteraad krijgt bij zijn controlerende taak hulp van de lokale rekenkamer en van bijvoorbeeld een burgerpanel of de lokale ombudsman.

Vormgeving toezicht en handhaving

De directeur GGD is aangewezen als toezichthouder op de uitvoering van de wet- en regelgeving. De IvhO is door de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid als tweedelijns toezichthouder aangewezen.

De GGD is in de wet als toezichthouder aangewezen. Tot haar toezichtstaken behoren de beoordeling van een

8 Handreiking toezicht Wmo; http://www.invoeringwmo.nl/sites/default/files/20141218%20Handreiking-toezicht-Wmo_314010-10_web.pdf

nieuwe toetreders (aanvraag en registratie van instellingen) en de uitvoering van kwaliteitsonderzoeken binnen de kinderopvanginstellingen en peuterspeelzalen.

De inspecties worden geprogrammeerd (bijvoorbeeld in de vorm van het jaarlijkse inspectiebezoek) of niet-geprogrammeerd (naar aanleiding van meldingen) uitgevoerd. Op het moment dat de toezichthouder een toezichtrapport over de kwaliteit van de uitvoering uitbrengt, kunnen hieraan handhavingsmaatregelen worden verbonden. Dit zijn bijvoorbeeld een aanwijzing, last onder dwangsom, exploitatieverbod, uitschrijving en bestuurlijke boete. Voor de handhaving zelf is het college verantwoordelijk. De gemeenten publiceren een jaarverslag over de uitvoering van de wettelijke taken van de gemeente.

De IvhO is door de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid als tweedelijns toezichthouder aangewezen en controleert of de gemeenten hun wettelijke taken ten aanzien van het kwaliteitstoezicht op de instellingen nakomen. De IvhO geeft op basis van haar interbestuurlijk toezicht onderzoek gemeenten een status. Hierbij gaat het om A: taken worden voldoende nageleefd, B: taken worden niet of onvoldoende nageleefd, maar gemeenten werken mee aan verbeterplannen en C: taken worden onvoldoende nageleefd en gemeente werkt niet mee aan verbeterplannen. Als een gemeente niet meewerkt aan de voorgestelde verbeterplannen kan de IvhO een escalatietraject starten.

Meer informatie over de inrichting van het toezicht op de uitvoering binnen het kader van de Wet kinderopvang en kwaliteit peuterspeelzalen vindt u op www.onderwijsinspectie.nl (voor het tweedelijns toezicht op de gemeente) en op www.ggdghor.nl en www.vng.nl (voor het eerstelijnstoezicht). De GGD-inspectierapporten over de kwaliteit van individuele kinderopvanglocaties kunt u raadplegen via het Landelijk Register Kinderopvang en Peuterspeelzalen (www.landelijkregisterkinderopvang.nl).

BIJLAGEN

Bijlage1

Wettelijk kader Jeugdwet

Overzicht van de meest relevante artikelen uit de Jeugdwet met betrekking tot de inrichting en uitvoering van toezicht en handhaving:

Artikel 4.1.8

1. De jeugdhulpaanbieder en de gecertificeerde instelling doen aan de ingevolge deze wet met het toezicht belaste ambtenaren onverwijld melding van:
 - a. iedere calamiteit die bij de verlening van jeugdhulp of bij de uitvoering van een kinderschermingsmaatregel of jeugdreclassering heeft plaatsgevonden, en
 - b. geweld bij de verlening van jeugdhulp of de uitvoering van een kinderschermingsmaatregel of jeugdreclassering.
2. De jeugdhulpaanbieder, de jeugdhulpverlener en de gecertificeerde instelling verstrekken bij en naar aanleiding van een melding als bedoeld in het eerste lid aan de ingevolge deze wet met toezicht belaste ambtenaren de gegevens, daaronder begrepen persoonsgegevens, gegevens betreffende de gezondheid en andere bijzondere persoonsgegevens, die voor het onderzoeken van de melding noodzakelijk zijn.

Artikel 9.1

1. Er is een inspectie jeugdzorg die ressorteert onder Onze Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport en die tot taak heeft het onderzoeken van de kwaliteit in algemene zin van:
 - a. de jeugdhulpaanbieders;
 - b. de certificerende instelling, bedoeld in [artikel 3.4, eerste lid](#);
 - c. de gecertificeerde instellingen;
 - d. het advies- en meldpunt huiselijk geweld en kindermishandeling;
 - e. de raad voor de kinderscherming, en
 - f. de inrichtingen, bedoeld in [artikel 1, onderdeel b, van de Beginselenwet justitiële jeugdinrichtingen](#), alsmede waar nodig, het aangeven en bevorderen van middelen tot verbetering daarvan.
2. In afwijking van het eerste lid, wordt het onderzoek, voor zover het de tenuitvoerlegging van strafrechtelijke beslissingen betreft, uitgevoerd door de inspectie bedoeld in [artikel 57 van de Wet veiligheidsregio's](#).
3. De [artikelen 5:12, 5:13, 5:15, 5:16, 5:17 en 5:20 van de Algemene wet bestuursrecht](#) zijn van overeenkomstige toepassing ten aanzien van de ambtenaren van de inspecties, bij de uitvoering van de taak, bedoeld in het eerste lid.
4. De inspecties nemen bij de vervulling van hun taken, bedoeld in het eerste en tweede lid, de instructies van Onze Ministers in acht.
5. De inspectie jeugdzorg houdt bij de vervulling van haar taak rekening met de behoeften van gemeenten.
6. De inspecties brengen van hun bevindingen verslag uit aan degene bij wie het onderzoek is uitgevoerd en kunnen daarbij voorstellen doen tot verbetering van de kwaliteit. Onze Ministers worden schriftelijk op de hoogte gebracht van de bevindingen.
7. De inspectie jeugdzorg publiceert jaarlijks een verslag van haar werkzaamheden. In het verslag doet zij de voorstellen die zij in het belang van de jeugdhulp nodig acht.

Artikel 9.2

1. Met het toezicht op de naleving van het bepaalde bij of krachtens deze wet zijn belast de door Onze Ministers aangewezen ambtenaren.
2. De met het toezicht belaste ambtenaren zijn voor zover dat voor de vervulling van hun taak noodzakelijk is en in afwijking van [artikel 5:15, eerste lid, van de Algemene wet bestuursrecht](#), bevoegd, met medeneming van de benodigde apparatuur, een woning van een jeugdhulpaanbieder binnen te treden zonder toestemming van de bewoner, voor zover die woning wordt gebruikt ten behoeve van de verlening van jeugdhulp of de

uitvoering van een kinderschermingsmaatregel of jeugdreclassering.

3. De met het toezicht belaste ambtenaren zijn, voor zover dat voor de vervulling van hun taak noodzakelijk is en in afwijking van [artikel 5:20, tweede lid, van de Algemene wet bestuursrecht](#), bevoegd tot inzage van de dossiers. Voor zover de betrokken beroepsbeoefenaar uit hoofde van zijn beroep tot geheimhouding van het dossier verplicht is, geldt gelijke verplichting voor de betrokken ambtenaar.
4. De met het toezicht belaste ambtenaren zijn bevoegd het niet naleven door een jeugdhulpaanbieder of een gecertificeerde instelling van een verplichting die voor hem uit het bepaalde bij of krachtens deze wet voortvloeit, buiten behandeling te laten, tenzij sprake is van een situatie die een ernstige bedreiging kan betekenen die voor de veiligheid van jeugdigen of ouders, de verlening van jeugdhulp of de uitvoering van een kinderschermingsmaatregel of van jeugdreclassering, of het belang van verantwoorde hulp anderszins daaraan redelijkerwijs in de weg staat.
5. Bij ministeriële regeling kunnen Onze Ministers regels stellen met betrekking tot de taakverdeling tussen de inspecties en de onderlinge samenwerking van de inspecties.
6. Indien een organisatie van beoefenaren van een beroep op het terrein van de jeugdhulp, van de uitvoering van kinderschermingsmaatregelen of jeugdreclassering, de advies- en meldpunten huiselijk geweld en kindermishandeling, de raad voor de kinderscherming, inrichtingen als bedoeld in [artikel 1 van de Beginse-lenwet justitiële jeugdinrichtingen](#) of Halt-bureaus als bedoeld in [artikel 48f van de Wet Justitie-subsidies](#) een systeem van tuchtrecht heeft georganiseerd, kunnen Onze Ministers de ingevolge [artikel 9.2](#) met het toezicht belaste ambtenaren bevoegd verklaren in het kader van dat systeem een tuchtklacht in te dienen.
7. [Artikel 9.1, vijfde tot en met zevende lid](#), is van overeenkomstige toepassing.

Bijlage 2

Wettelijk kader Wmo 2015

Overzicht van de meest relevante artikelen uit de Wmo 2015 met betrekking tot de inrichting en uitvoering van toezicht en handhaving:

Artikel 3.1

1. De aanbieder draagt er zorg voor dat de voorziening van goede kwaliteit is.
2. Een voorziening wordt in elk geval:
 - a. veilig, doeltreffend, doelmatig en cliëntgericht verstrekt;
 - b. afgestemd op de reële behoefte van de cliënt en op andere vormen van zorg of hulp die de cliënt ontvangt;
 - c. verstrekt in overeenstemming met de op de beroepskracht rustende verantwoordelijkheid, voortvloeiende uit de professionele standaard;
 - d. verstrekt met respect voor en inachtneming van de rechten van de cliënt.
3. Bij algemene maatregel van bestuur kunnen, indien het niveau van een vorm van maatschappelijke ondersteuning dit vereist, nadere eisen worden gesteld aan aanbieders van voorzieningen.
4. Het ontwerp van een krachtens het derde lid vast te stellen algemene maatregel van bestuur wordt aan beide kamers der Staten-Generaal overgelegd. De voordracht voor de vast te stellen algemene maatregel van bestuur kan worden gedaan nadat vier weken na de overlegging zijn verstreken, tenzij binnen die termijn door of namens een der kamers of door tenminste een vijfde van het grondwettelijke aantal leden van een der kamers de wens te kennen wordt gegeven dat het onderwerp van de algemene maatregel van bestuur bij wet wordt geregeld. In dat geval wordt een daartoe strekkend voorstel van wet zo spoedig mogelijk ingediend.

Artikel 3.2

1. Indien de aanbieder een voorziening levert als bedoeld in [artikel 2.1.3, tweede lid, onderdelen d en e](#), treft de aanbieder:
 - a. een regeling voor de afhandeling van klachten van cliënten ten aanzien van gedragingen van de aanbieder jegens een cliënt;
 - b. een regeling voor medezeggenschap van cliënten over voorgenomen besluiten van de aanbieder die voor de gebruikers van belang zijn.

2. Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur kunnen, indien het niveau van een vorm van maatschappelijke ondersteuning dit vereist, nadere eisen worden gesteld aan aanbieders van voorzieningen.

Artikel 3.3

1. De aanbieder, niet zijnde een aanbieder die hulpmiddelen of woningaanpassingen levert, stelt een meldcode vast waarin stapsgewijs wordt aangegeven hoe met signalen van huiselijk geweld of kindermishandeling wordt omgegaan en die er redelijkerwijs aan bijdraagt dat zo snel en adequaat mogelijk hulp kan worden geboden.
2. De aanbieder bevordert de kennis en het gebruik van de meldcode.
3. Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur wordt vastgesteld uit welke elementen een meldcode in ieder geval bestaat.

Artikel 3.4

1. De aanbieder doet bij de toezichthoudende ambtenaar, bedoeld in artikel 6.1, onverwijld melding van:
 - a. iedere calamiteit die bij de verstrekking van een voorziening heeft plaatsgevonden;
 - b. geweld bij de verstrekking van een voorziening.
2. De aanbieder en de beroepskrachten die voor hem werkzaam zijn, verstrekken bij en naar aanleiding van een melding als bedoeld in het eerste lid aan de toezichthoudende ambtenaar de gegevens, daaronder begrepen persoonsgegevens, gegevens betreffende de gezondheid en andere bijzondere persoonsgegevens als bedoeld in de Wet bescherming persoonsgegevens, voor zover deze voor het onderzoeken van de melding noodzakelijk zijn.
3. Persoonsgegevens als bedoeld in het tweede lid, ten aanzien waarvan de aanbieder of de beroepskracht op grond van een wettelijk voorschrift of op grond van zijn ambt of beroep tot geheimhouding is verplicht, worden uitsluitend zonder toestemming van betrokkene verstrekt, indien deze niet meer in staat is de toestemming te geven dan wel dit noodzakelijk kan worden geacht ter bescherming van cliënten.

Artikel 3.5

1. Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur kunnen regels worden gesteld over de situaties waarin een aanbieder, niet zijnde een aanbieder die hulpmiddelen of woningaanpassingen levert, in het bezit dient te zijn van een verklaring omtrent het gedrag als bedoeld in [artikel 28 van de Wet justitiële en strafvorderlijke gegevens](#) voor beroepskrachten en andere personen die beroepsmatig met zijn cliënten in contact kunnen komen, welke niet eerder is afgegeven dan drie maanden voor het tijdstip waarop betrokkene voor de aanbieder ging werken.
2. Indien de aanbieder of een toezichthoudende ambtenaar redelijkerwijs mag vermoeden dat een beroepskracht niet voldoet aan de eisen voor het afgeven van een verklaring als bedoeld in het eerste lid, verlangt de aanbieder dat die beroepskracht binnen tien weken een verklaring overlegt die niet ouder is dan drie maanden.
3. Indien de aanbieder voor een beroepskracht als bedoeld in het tweede lid bij het verstrijken van de in dat lid genoemde termijn niet in het bezit is van een verklaring omtrent het gedrag, neemt de aanbieder zo spoedig mogelijk de maatregelen die noodzakelijk zijn ter bescherming van zijn cliënten.
4. Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur kunnen regels worden gesteld over de situaties waarin een aanbieder die een solistisch werkende natuurlijk persoon is, in het bezit moet zijn van een verklaring omtrent het gedrag als bedoeld in [artikel 28 van de Wet justitiële en strafvorderlijke gegevens](#), afgegeven op een tijdstip dat niet langer dan drie jaar is verstreken.

Artikel 5.1.2

1. Een aanbieder die een maatwerkvoorziening levert en een derde aan wie ten laste van een persoonsgebonden budget betalingen worden gedaan, is bevoegd tot het verwerken van persoonsgegevens van de cliënt, waaronder persoonsgegevens betreffende de gezondheid, alsmede persoonsgegevens van de mantelzorger van de cliënt met betrekking tot de hulp die deze aan de cliënt biedt of kan bieden, voor zover deze zijn verkregen van het college, van de cliënt of van de mantelzorger en noodzakelijk zijn voor:

- a. het aan de cliënt leveren van de diensten, hulpmiddelen, woningaanpassingen en andere maatregelen waartoe hij zich jegens het college dan wel de cliënt heeft verbonden;
 - b. de uitvoering van [artikel 2.1.4](#) of [2.1.5](#);
 - c. de uitoefening van het toezicht, bedoeld in [artikel 6.1](#).
2. Een aanbieder die een algemene voorziening levert, is bevoegd tot het verwerken van de persoonsgegevens van de cliënt, voor zover deze van de cliënt zijn verkregen en noodzakelijk zijn voor:
- a. het leveren van de algemene voorziening;
 - b. de uitvoering van [artikel 2.1.4](#) of [2.1.5](#);
 - c. de uitoefening van het toezicht, bedoeld in [artikel 6.1](#).
3. De aanbieder respectievelijk de bedoelde derde is de verantwoordelijke voor de verwerking, bedoeld in het eerste en tweede lid.

Artikel 5.2.4

1. Het CAK en een andere instantie als bedoeld in [artikel 2.1.4](#), [zevende lid](#), zijn bevoegd uit eigen beweging en desgevraagd verplicht persoonsgegevens, waaronder persoonsgegevens betreffende de gezondheid, die zijn verkregen ten behoeve van de uitvoering van de artikelen 2.1.4 of [2.1.5](#), te verstrekken aan het college, voor zover deze noodzakelijk zijn voor de uitvoering van de artikelen 2.1.4 of 2.1.5 door het college.
2. De Sociale verzekeringsbank is bevoegd uit eigen beweging en desgevraagd verplicht persoonsgegevens, waaronder persoonsgegevens betreffende de gezondheid, die zijn verkregen ten behoeve van de uitvoering van de taak, bedoeld in [artikel 2.6.2](#), te verstrekken aan het college, voor zover deze noodzakelijk zijn voor de uitvoering van [artikel 2.1.4](#), [2.1.5](#), [2.3.6](#), [2.3.9](#), [2.3.10](#) of [2.4.3](#) door het college.
3. Toezichthoudende ambtenaren zijn bevoegd uit eigen beweging en desgevraagd verplicht persoonsgegevens, waaronder persoonsgegevens betreffende de gezondheid, die zijn verkregen ten behoeve van de uitoefening van het toezicht, bedoeld in [artikel 6.1](#), te verstrekken aan het college, voor zover deze noodzakelijk zijn voor de uitvoering van [artikel 2.1.4](#), [2.1.5](#), [2.3.6](#), [2.3.9](#), [2.3.10](#) of [2.4.3](#) door het college.

Artikel 6.1

1. Het college wijst personen aan die belast zijn met het houden van toezicht op de naleving van het bepaalde bij of krachtens deze wet.
2. De toezichthoudende ambtenaren zijn, voor zover dat voor de vervulling van hun taak noodzakelijk is en in afwijking van [artikel 5:20](#), [tweede lid](#), van de [Algemene wet bestuursrecht](#), bevoegd tot inzage van dossiers.
3. Voor zover de toezichthoudende ambtenaar door inzage in bescheiden bij de vervulling van zijn taak dan wel door verstrekking van gegevens in het kader een melding als bedoeld in [artikel 3.4](#), gegevens, daaronder begrepen bijzondere persoonsgegevens als bedoeld in de [Wet bescherming persoonsgegevens](#), heeft verkregen, ter zake waarvan de beroepskracht uit hoofde van zijn beroep tot geheimhouding verplicht is, geldt gelijke verplichting voor de toezichthoudende ambtenaar, onverminderd het bepaalde in [artikel 5.2.4](#).

Artikel 6.2

1. De ambtenaren van het Staatstoezicht op de volksgezondheid dienen de toezichthoudende ambtenaren, bedoeld in [artikel 6.1](#), desgevraagd van advies inzake het houden van toezicht en inzake de handhaving van de bij of krachtens deze wet gestelde regels.
2. De in het eerste lid bedoelde ambtenaren rapporteren jaarlijks aan Onze Minister omtrent de uitvoering van het toezicht op de naleving van het bepaalde bij of krachtens deze wet door de toezichthoudende ambtenaren, bedoeld in [artikel 6.1](#), en de effecten daarvan op het niveau van de maatschappelijke ondersteuning.

Bijlage 3

Wettelijk kader Participatiewet

Overzicht van een aantal relevante artikelen uit de Participatiewet met betrekking tot de uitvoering van toezicht en handhaving:

Artikel 76

Aanwijzing en voorzieningen

1. Onze Minister kan, indien hij met betrekking tot de rechtmatige uitvoering van deze wet ernstige tekortkomingen vaststelt, aan het college, nadat het college gedurende acht weken in de gelegenheid is gesteld zijn zienswijze naar voren te brengen, een aanwijzing geven. Hij treedt daarbij niet in de besluitvorming inzake individuele gevallen.
2. In de aanwijzing wordt een termijn opgenomen waarbinnen het college de uitvoering in overeenstemming heeft gebracht met de aanwijzing.
3. Onze Minister schort de betaling van de uitkering, bedoeld in artikel 69, eerste lid, gedurende ten minste drie maanden op, indien Onze Minister met betrekking tot de rechtmatige uitvoering van deze wet ernstige tekortkomingen heeft vastgesteld als bedoeld in het eerste lid, in artikel 52 van de Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers en in artikel 52 van de Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen, totdat:
 - a. hij heeft vastgesteld aan de hand van de zienswijze van het college dat de ernstige tekortkomingen zijn opgeheven;
 - b. hij heeft vastgesteld, dat het college aan de in de aanwijzing opgenomen verplichtingen heeft voldaan;
 - c. hij heeft geoordeeld, dat het college na afloop van de termijn, bedoeld in het tweede lid, geen of onvoldoende gevolg heeft gegeven aan de aanwijzing.
4. Onze Minister stelt, indien hij van oordeel is, dat het college, na afloop van de termijn, bedoeld in het tweede lid, geen of onvoldoende gevolg heeft gegeven aan de aanwijzing, bedoeld in het eerste lid, in artikel 52 van de Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers, in artikel 52 van de Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen of in artikel 87 van de Wet investeren in jongeren, de uitkering, bedoeld in artikel 69, eerste lid, voor het jaar volgend op het jaar waarin de termijn afloopt, 1 procent lager vast.
5. Onze Minister stelt, indien hij van oordeel is, dat het college twaalf maanden na afloop van de termijn, bedoeld in het tweede lid, nog geen of onvoldoende gevolg heeft gegeven aan de aanwijzing, bedoeld in het derde lid, de uitkering, bedoeld in artikel 69, eerste lid, voor het tweede jaar volgend op het jaar waarin de termijn afloopt en de daaropvolgende jaren, telkens ten hoogste 3 procent lager vast.

Artikel 76a

Toezicht door gemeenten

Met het toezicht op de naleving van deze wet zijn belast de bij besluit van het college aangewezen ambtenaren.

Bijlage 4

Wettelijk kader Wet kinderopvang en kwaliteit peuterspeelzalen

Artikel 1.61

1. Het college ziet toe op de naleving van de bij of krachtens afdeling 3 van dit hoofdstuk gestelde regels, onderscheidenlijk de krachtens artikel 1.65 gegeven aanwijzingen en bevelen en de krachtens artikel 1.66, eerste lid, gegeven bevelen tot sluiting dan wel de krachtens artikel 1.66, tweede lid, uitgevaardigde verboden en de in de bij artikel 1.50b vastgestelde algemene maatregel van bestuur vastgelegde basisvoorwaarden voor kwaliteit van voorschoolse educatie. Het college wijst de directeur van de GGD aan als toezichthouder.
2. Voor zover een kindercentrum een voorziening voor gastouderopvang of een gastouderbureau in een woning is gevestigd, zijn de toezichthouders ter uitvoering van de taken, bedoeld in het eerste lid, bevoegd zonder toestemming van de bewoners in die woning binnen te treden.

Artikel 1.68

1. Het college verstrekt desgevraagd aan Onze Minister gegevens en inlichtingen die hij voor de informatievoorziening en beleidsvorming en de statistiek met betrekking tot hoofdstuk 1 van deze wet nodig heeft.
2. Bij regeling van Onze Minister kunnen regels worden gesteld met betrekking tot de informatie die het college verstrekt over de uitvoering van zijn werkzaamheden op grond van dit hoofdstuk en de wijze waarop het college de gegevens en inlichtingen verstrekt en verzamelt en of en op welke wijze deze informatie openbaar wordt gemaakt.
3. De gegevens en inlichtingen, bedoeld in het eerste lid, worden kosteloos verstrekt.

Artikel 2.19

1. Het college ziet toe op de naleving van de bij of krachtens afdeling 2 van dit hoofdstuk gestelde regels, onderscheidenlijk de krachtens artikel 2.23 gegeven aanwijzingen en bevelen en de krachtens artikel 2.24, eerste lid, gegeven bevelen tot sluiting dan wel de krachtens artikel 2.24, tweede lid, uitgevaardigde verboden, en de in de bij artikel 2.8 vastgestelde algemene maatregel van bestuur vastgelegde basisvoorwaarden voor kwaliteit van voorschoolse educatie. Het college wijst de directeur van de GGD aan als toezichthouder.
2. Voor zover een peuterspeelzaal is gevestigd in een woning, zijn de toezichthouders ter uitvoering van de taken, bedoeld in het eerste lid, bevoegd zonder toestemming van de bewoners in die woning binnen te treden.

Artikel 2.25

1. Het college verstrekt desgevraagd aan Onze Minister gegevens en inlichtingen die hij voor de informatievoorziening en beleidsvorming en de statistiek met betrekking tot dit hoofdstuk nodig heeft.
2. Bij regeling van Onze Minister kunnen regels worden gesteld met betrekking tot de informatie die het college verstrekt over de uitvoering van zijn werkzaamheden op grond van dit hoofdstuk en de wijze waarop het college de gegevens en inlichtingen verstrekt en verzamelt en of en op welke wijze deze informatie openbaar wordt gemaakt.
3. De gegevens en inlichtingen, bedoeld in het eerste lid, worden kosteloos verstrekt.

Bijlage 5

Algemene wet bestuursrecht

Overzicht van een aantal relevante artikelen uit de (zeer omvangrijke) Algemene wet bestuursrecht met betrekking tot de uitvoering van toezicht en handhaving

Artikel 5.15

1. Een toezichthouder is bevoegd, met medeneming van de benodigde apparatuur, elke plaats te betreden met uitzondering van een woning zonder toestemming van de bewoner.
2. Zo nodig verschaft hij zich toegang met behulp van de sterke arm.
3. Hij is bevoegd zich te doen vergezellen door personen die daartoe door hem zijn aangewezen.

Artikel 5.20

1. Een ieder is verplicht aan een toezichthouder binnen de door hem gestelde redelijke termijn alle medewerking te verlenen die deze redelijkerwijs kan vorderen bij de uitoefening van zijn bevoegdheden.
2. Zij die uit hoofde van ambt, beroep of wettelijk voorschrift verplicht zijn tot geheimhouding, kunnen het verlenen van medewerking weigeren, voor zover dit uit hun geheimhoudingsplicht voortvloeit.

Artikel 5.21

Onder last onder bestuursdwang wordt verstaan: de herstelsanctie, inhoudende:

- a. een last tot geheel of gedeeltelijk herstel van de overtreding, en
- b. de bevoegdheid van het bestuursorgaan om de last door feitelijk handelen ten uitvoer te leggen, indien de last niet of niet tijdig wordt uitgevoerd.

Artikel 5.25

1. De toepassing van bestuursdwang geschiedt op kosten van de overtreder, tenzij deze kosten redelijkerwijze niet of niet geheel te zijnen laste behoren te komen.
2. De last vermeldt in hoeverre de kosten van bestuursdwang ten laste van de overtreder zullen worden gebracht.
3. Tot de kosten van bestuursdwang behoren de kosten van voorbereiding van bestuursdwang, voor zover deze zijn gemaakt na het verstrijken van de termijn waarbinnen de last had moeten worden uitgevoerd.
4. De kosten van voorbereiding van bestuursdwang zijn ook verschuldigd, voor zover als gevolg van het alsnog uitvoeren van de last geen bestuursdwang is toegepast.
5. Tot de kosten van bestuursdwang behoren tevens de kosten van vergoeding van schade ingevolge [artikel 5:27, zesde lid](#).
6. Het bestuursorgaan stelt de hoogte van de verschuldigde kosten vast.

Artikel 5.31d

Onder last onder dwangsom wordt verstaan: de herstelsanctie, inhoudende:

- a. een last tot geheel of gedeeltelijk herstel van de overtreding, en
- b. de verplichting tot betaling van een geldsom indien de last niet of niet tijdig wordt uitgevoerd.

Artikel 5.32

1. Een bestuursorgaan dat bevoegd is een last onder bestuursdwang op te leggen, kan in plaats daarvan aan de overtreder een last onder dwangsom opleggen.
2. Voor een last onder dwangsom wordt niet gekozen, indien het belang dat het betrokken voorschrift beoogt te beschermen, zich daartegen verzet.

Artikel 5.32a

1. De last onder dwangsom omschrijft de te nemen herstelmaatregelen.
2. Bij een last onder dwangsom die strekt tot het ongedaan maken van een overtreding of het voorkomen van verdere overtreding, wordt een termijn gesteld gedurende welke de overtreder de last kan uitvoeren zonder dat een dwangsom wordt verbeurd.

Artikel 5.46

1. De wet bepaalt de bestuurlijke boete die wegens een bepaalde overtreding ten hoogste kan worden opgelegd.
2. Tenzij de hoogte van de bestuurlijke boete bij wettelijk voorschrift is vastgesteld, stemt het bestuursorgaan de bestuurlijke boete af op de ernst van de overtreding en de mate waarin deze aan de overtreder kan worden verweten. Het bestuursorgaan houdt daarbij zo nodig rekening met de omstandigheden waaronder de overtreding is gepleegd.
3. Indien de hoogte van de bestuurlijke boete bij wettelijk voorschrift is vastgesteld, legt het bestuursorgaan niettemin een lagere bestuurlijke boete op indien de overtreder aannemelijk maakt dat de vastgestelde bestuurlijke boete wegens bijzondere omstandigheden te hoog is.
4. Artikel 1, tweede lid, van het Wetboek van Strafrecht is van overeenkomstige toepassing.